

Innspill til strategi for sirkulær økonomi

NITO - Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon, er Norges største organisasjon for ingeniører og teknologer med bachelor, master og høyere grad.

NITO viser til regjeringens ønske om innspill til de tre delrapportene som utgjør kunnskapsgrunnlaget for sirkulær økonomi. Ingeniører og teknologer er sentrale i det sirkulære skiftet, fordi det handler om å utvikle nye produkter med mest mulig miljøvennlige materialer, å gjøre vedlikehold og reparasjon til en hel industri og å integrere dette i designfasen av et produkt. Norge har ingeniører og teknologer i verdensklasse som står klare til å bidra til dette. NITO representerer 92 000 av disse, fordelt på alle sektorer i samfunnet. Derfor er det viktig at regjeringen utnytter trepartssamarbeidet som et verktøy for å realisere en mer sirkulær økonomi.

NITO vil peke på følgende tiltak for å øke sirkulariteten i norsk økonomi:

Kompetanseløft

Omstillingen til et sirkulært samfunn krever kompetanseheving på alle nivåer. En utfordring for Norge er imidlertid å utdanne nok folk med riktig kompetanse til å møte framtidens utfordringer. En overgang til en sirkulærøkonomi vil kreve store systemiske endringer i utdanningssystemet.

Sirkulær økonomi må inn i grunnskolen og utdanninger, og man må bevisst arbeide med en holdningsendring. NITO-studentene kan bidra til å identifisere hvordan pensum kan endres for å tilpasses framtidens behov for kompetanse innen sirkularitet.

Arbeidsledigheten som følge av covid-19 bør benyttes til å gi arbeidsledige kompetanseheving om sirkulære metoder gjennom kurs og etterutdanning. Her kan fagforeningene bidra. NITO kompetansesenter integrerer bærekraft og sirkulær økonomi i alle prosesser. Fokus på digitale kurs har vært satsningsområde over lengre tid. I tillegg lærer vi opp våre medlemmer i å tenke bærekraftig i sine forretningsmodeller.

Det må etableres en inngang i det offentlige som bistår bedrifter med å oppnå sirkularitet i sin produksjon. Myndighetene må her gi råd om hvordan disse skal forholde seg til eksisterende regelverk som i mindre grad er lagt til rette for samhandling på tvers av verdikjeder o.l. - som sirkulær økonomi i mye større grad krever. Rapportens anbefaling om å etablere et samarbeidsprosjekt mellom myndigheter og næringer for en datadrevet sirkulær økonomi, med pilotprosjekter i utvalgte næringer og verdikjeder er et positivt eksempel.

Det må også opprettes et næringsdrevet ekspertråd på sirkulær økonomi som gir konkrete råd for hvordan Norge kan omstille seg til sirkulær økonomi.

Det må opprettes et sirkulært laboratorium på Svalbard for å drive teknologiutvikling og testing av løsninger som bidrar til økt ressursproduktivitet. Svalbard er allerede et naturlig lukket kretsløp, og de piloter og tester som gjøres her kan ha stor praktisk og symbolsk verdi i en tid hvor det er avgjørende å skape løsninger langt raskere enn vi gjør i dag. Å igangsette en slik lab nå kan øke Norges arbeidstakt betydelig for praktiske skalerbare løsninger, nye jobber og ny teknologiutvikling.

Kommunesektoren

Startpakke til kommunene: NITO støtter rapportens anbefaling om å satse på kommunene. NITO har over 6000 medlemmer som er arbeider i kommunesektoren. Disse representerer nøkkelkompetanse, og NITO mener de må satses på for å realisere den sirkulære økonomien i kommunesektoren. Hvis kommunal sektor ble omstilt til å basere virksomheten på sirkulærøkonomiske prinsipper vil det ha stor betydning for klimautslipp, forbruk og økonomi. Overgang fra lineær til sirkulær økonomi er det få kommuner som kan få til alene. Derfor mener vi det er nødvendig med et statlig finansiert stimuleringsprogram for å gi kommunene drahjelp. NITO ber om at det bevilges kroner 30 millioner til et pilotprosjekt som gir et utvalg kommuner:

- Kompetanse innen sirkulærøkonomi for politikere, embetsverk, næringsråd, handelsaktører og hjørnestensbedrifter i regionen.
- Ledet samspill på tvers av sektorer og siloer i kommunen for å løse problemområder på avfall og utslipp.
- 3-årig handlingsplan for næringsutvikling og jobbskaping

- Identifisert tre sektorer og ni nye bedriftssatsninger basert på lokalt ressursbilde (materialstrømsanalysen)
- Dreiebok for sirkulære innkjøp (Plan og veiledning for å gjennomføre av slike innkjøp)
- Bistand til å etablere kommunens egen eiendomsmasse som «materialbank» for framtidens råstoff.

Økonomiske virkemidler

Det må etableres stimuleringsordninger for å motivere industri og næringsliv til å omstille til sirkulærøkonomi. Stimuleringsordninger kan for eksempel etableres gjennom et statlig foretak på lik linje med Enova (alternativt en utvidelse av Enovas mandat), som har søkelys på gjenvinning og sirkulære muligheter. Det er positivt at rapporten anbefaler å videreføre pilot-E.

Myndighetene må bruke sin innkjøpsmakt til å tvinge fram bærekraftige løsninger i stat, kommune og næringsliv gjennom offentlige anbudsprosesser. Det er bra at rapporten som foreligger foreslår å endre lov og forskrift for offentlige anskaffelser ved å sette obligatoriske krav til 30% vekting av miljø.

Det må etableres et CO2-fond for næringstransport. Etablering av et CO2-fond kan bidra til å redusere klimautslippene fra tungtransporten.

Skatte- og avgiftspolitikken må gjennomgås med mål om sirkulær omstilling. Det er positivt at dette også anbefales i rapporten.

Reguleringer

Myndighetene må få på plass krav om merkeordning og eco-design for å sikre sirkulære produkter. Det må stilles strenge miljøkrav til produkter slik at de ikke har

negativ innvirkning på mennesker og miljø, og gjør det enkelt for forbrukere å ta trygge og grønne valg. I bygg- og anleggssektoren kan det blant annet tas grep ved å sette krav til økt andel av gjenbruksmaterialer i nybygg og krav om digitale materialpass.

Myndighetene må stille krav til at det må være mulig å reparere, oppgradere og resirkulere produkter. Det kan sikre økt levetid og bidra til å redusere utslipp. NITO støtter rapportens forslag om produsentansvar.

Industrien

NITO har i flere år arbeidet med det sirkulærøkonomiske prosjektet. Vi er opptatt av hvordan samfunnet kan bli mer bærekraftig og sikre at ressursene forblir i økonomien lengst mulig. Ved å ta i bruk sirkulære metoder kan vi sørge for at produksjonsprosessene og teknikkene som brukes for å utvikle teknologi blir mer bærekraftige. Her ligger norsk industri langt fremme, men har fortsatt mye å gå på.

NITO har medlemmer i alle deler av industrien. Mange av dem jobber kontinuerlig for å få mer ut av mindre, enten det er bedre utnyttelse av råvarer, bedre prosesser eller mindre utslipp og avfall.

Blant annet jobbes det med både utslippsfrie og avfallsfrie byggeplasser. Byggenæringa digitaliseres, slik at en gjennom byggets levetid og ved riving kjenner elementenes plass i bygget. Dette muliggjør blant annet en fremtidig sirkulær bruk av materialene. Nye bygg må tegnes og bygges slik at det blir enklere å gjenbruke materialene. Ny teknologi er ekstremt viktig for å omstille byggebransjen til en sirkulær økonomi og redusere avfall og overforbruk. NITOs medlemmer har en sentral rolle i dette arbeidet.

Det gjøres mye bra i norsk industri generelt, og vi ligger godt an internasjonalt når det gjelder mange produksjonsprosesser - ikke minst er norsk industri basert på fornybar energi. Men det er fortsatt et stort "sirkulært potensiale".

For industrien innebærer satsing på sirkulær økonomi muligheter for grønn verdiskaping, økt eksport og styrket konkurransevne. Det er derfor viktig å iverksette tiltak for å skape et attraktivt marked for sirkulære produkter og etablere nye grønne finansieringsmodeller.

Trepartssamarbeid og god industriell og teknologisk kompetanse er viktige suksessfaktorer for norsk industri. Samarbeid med næringslivet og arbeidslivets parter om å få fram teknologi og løsninger må ligge til grunn for regjeringens strategi om sirkulær økonomi.

Det er positivt at det satses på forskning innen sirkulærøkonomi. Samtidig er det behov for tilskuddsmidler som bidrar til å utløse konkrete prosjekter og investeringer i industrien. Det må satses på sirkulærøkonomi i det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Design, vedlikehold, reparasjon og gjenbruk av ressurser ned til molekylært nivå er en hel industri. Dette vil aldri la seg gjøre uten omfattende ingeniørkunst. Den store etterspørselen etter sirkulære løsninger framover representerer et potensial for næringsutvikling, arbeidsplasser og eksport av sirkulære løsninger.

Vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Steinar Sørli
Generalsekretær